

ศึกษาและปฏิบัติธรรม

ครั้งที่ ๘๘ นิพพาน ตอนที่ ๕

๑๘ ตุลาคม ๒๕๕๔

อ.สุภีร์ ทุมทอง

๓. ประเภทของนิพพาน

เทวมา ภิกขเว นิพพานธาตุโย. กตเม เทว.

สตูปาติเสสา จ นิพพานธาตุ อนุปาติเสสา จ นิพพานธาตุ.

กตมา จ ภิกขเว **สตูปาติเสสา** นิพพานธาตุ. อีธ ภิกขเว ภิกขุ

อรหัง โหติ ชีณาสโว วุสิตวา กตกรรมโย โอहितภาโร อนุปฺปตฺตสทตฺโต

ปริกุชฌณวสํโยชโน สมมทณฺณา วิมุตฺโต, ตสฺส ติฏฺฐนฺเตว ปณฺจินฺทริยานิ,

เยสํ อวิมาตตฺตามนาปามนาปํ ปจฺจนุโกติ, สุขทุกฺขํ ปฏฺฐิสเวทยติ,

ตสฺส โย รากกฺขโย โทสกฺขโย โมหกฺขโย.

อัย วุจฺจติ ภิกขเว สตูปาติเสสา นิพพานธาตุ.

ขุ.อิติ. ๒๕/๔๔ นิพพานธาตุสูตร

๓. ประเภทของนิพพาน

กตมาจ ภิกฺขเว **อนุปาทิเสสา** นิพฺพานชาตุ.

อิธ ภิกฺขเว ภิกฺขุ อรหํ โหติ จีณาสโว วุสิตวา กตกรรมโย โอहितภาโร

อนุปฺปตฺตสทฺตฺโต ปริกฺขิณภวสํโยชโน สมฺมทณฺณา วิมุตฺโต,

ตสฺส อิธเว ภิกฺขเว สพฺพเวทยิตานิ อนภินนฺทิตานิ สีติ ภวิสฺสนฺติ.

อํ วุจฺจติ ภิกฺขเว **อนุปาทิเสสา** นิพฺพานชาตุ.

ขุ.อิติ. ๒๕/๔๔ นิพพานธาตุสูตร

๓. ประเภทของนิพพาน

เทว อีมา จกฺขุมตา ปกาสิตา
เอกา หิ ธาตุ อธิ **ทิฏฺฐจรมฺมิกา**
อนุปาทิสเสสา ปน **สมปรายิกา**
เย เอตทญฺเอย ปทํ อสงฺขตํ
เต ชมฺมสํวาทิกมกฺขเย รตา
ขุ.อิตฺติ. ๒๕/๔๔ นิพพานธาตุสูตร

นิพฺพานธาตุ อนิสฺสึเตน ตาทินา
สอนุปาทิสเสสา ภาวนตฺติสงฺขยา
ยมฺหิ นิสฺรุจฺฉนฺนติ ภาวนิ สพฺพโส
วิมุตฺตจิตฺตตา ภาวนตฺติสงฺขยา
ปหํสุ เต สพฺพภาวนิ ตาทิโน.

๓. ประเภทของนิพพาน

ทวิสุ ไซ อานนุท กาลesu อติวิย ตถาคตสุส กาโย ปริสุทฺโธ โหติ
จวิณฺโณ ปรีโยทาโต. กตเมสุ ทวิสุ.

ยถจ อานนุท รตฺตี ตถาคโต **อนุตฺตรํ สมฺมาสมฺโพธิ** อภิสมฺพุชฺฌติ,
ยถจ รตฺตี **อนุปาทิสเสสาย นิพฺพานธาคฺญา** ปรีนิพฺพายติ.

ที.ม. ๑๐/๑๕๕ มหาปรีนิพฺพานสูตร

๓. ประเภทของนิพพาน

เทวเม ปิณฑปาตา สมสมผลา สมสมวิปากา อตีวีย อญฺเณหิ
ปิณฑปาเตหิ มหปฺผลตราจ มหานิสฺสตราจ. กตเม เทว.

ยญจ ปิณฑปาตํ ปริภุญชิตฺวา ตถาคโตะ อนุตฺตรํ สมมาสมโพธิ
อภิสมพุชฺฌติ,

ยญจ ปิณฑปาตํ ปริภุญชิตฺวา ตถาคโตะ **อนุปาติเสสาย นิพพานชาตฺยา**
ปรินิพฺพายติ.

ที.ม. ๑๐/๑๕๗ มหาปรินิพพานสูตร

๓. ประเภทของนิพพาน

อาคมิสฺสสนฺติ โข อานนฺท สทฺธา ภิกฺขุ ภิกฺขุณีโย อุปาสกา อุปาสิกាយโ
'อิธ ตถาคโต ชาโต'ตีปี, 'อิธ ตถาคโต อนุตฺตรํ สมฺมาสมฺโพธิ
อภิสมฺพุทฺโธ'ตีปี, 'อิธ ตถาคเตน อนุตฺตรํ ฌมฺมจกฺกํ ปวตฺติตนฺ'ตีปี,
'อิธ ตถาคโต **อนุปาทิสเสสาย นิพฺพานธาตุยา** ปรีนิพฺพุโต'ตีปี.

เย หิ เกจิ อานนฺท เจตียจาริกํ อาหิณฺฑนฺตา ปสนฺนจิตฺตา การิ กริสฺสสนฺติ,
สพฺเพ เต กายสฺส เกทา ปรมฺมรณฺา สุกฺตี สกฺกํ โลกํ อุปปชฺชิสฺสสนฺติ.

ที.ม. ๑๐/๑๕๗ มหาปรีนิพพานสูตร

๓. ประเภทของนิพพาน

สาธุ สาธุ ภิกขุ, สาธุ โข ตูมิ ภิกขุ อนุปาทาปรินิพพานตถัม
มยา ฌมมํ เทสิตํ อาชานาสี,

อนุปาทาปรินิพพานตถโ หิ ภิกขุ มยา ฌมโม เทสิโต.

ต้.สพทา.. ๑๘/๗๕ ทุตติยคิลานสูตร

กิมตถัม จรหาวุโส ภควตี พุรหุมาจริยัม วุสฺสตี. (พระสารีบุตร)

อนุปาทาปรินิพพานตถัม โข อาวุโส ภควตี พุรหุมาจริยัม วุสฺสตี. (พระปุลณณะ)

ม.มู. ๑๒/๒๕๗ รถวินิตสูตร

๓. ประเภทของนิพพาน

เอกธมฺโม ภิกฺขเว ภาวิตฺโต พหุลีกโต ปญฺญาปฺปเกทาย สํวตฺตติ.

อนุปาทาปรินิพฺพานาย สํวตฺตติ. กตฺโม เอกธมฺโม. กายคตา สติ.

อัย โข ภิกฺขเว เอกธมฺโม ภาวิตฺโต พหุลีกโต ปญฺญาปฺปเกทาย สํวตฺตติ.

อนุปาทาปรินิพฺพานาย สํวตฺตติ.

อํ.เอกก. ๒๐/๕๗๕-๖

๓. ประเภทของนิพพาน

วินโย สวรรตถาย, สัมโธ อวิปฺปฏิสารตถาย, อวิปฺปฏิสารโธ ปามุชฺชตถาย,
ปามุชฺชํ ปิตตถาย, ปิตฺติ ปสฺสทฺธตถาย, ปสฺสทฺธิ สุขตถาย,
สุขํ สมารตถาย, สมาริ ยถาภูตญานทสฺสนตถาย, ยถาภูตญานทสฺสนํ
นิพฺพิทตถาย, นิพฺพิทา วิกฺกตถาย, วิกฺกโค วิกฺกตตถาย,
วิกฺกตฺติ วิกฺกตฺติญานทสฺสนตถาย,
วิกฺกตฺติญานทสฺสนํ **อนุปาทาปรินิพฺพานตถาย.**

วิ.ป. ๘/๓๖๖

๔. ระดับของนิพพาน

รูปสุส เตวว ภิกฺขเว อนิจฺจํ วิทิตฺวา วิปริณามํ วิกฺกํ นิโรธํ
“ปุพฺเพ เจว รูปํ เอตฺรหิ จ สพฺพํ รูปํ อนิจฺจํ ทฺวํ วิปริณามธมฺมํ”ติ
เอวเมตํ ยถาภูตํ สมมปฺปญฺญาเย ปสฺสโต
เย โสกปริเทวทฺวํทมนสฺสุปายาสา, เต ปหิยฺยนฺติ.
เตสํ ปหานา น ปริตสฺสตี, อปริตสฺสํ สุขํ วิหฺรตี,
สุขวิหารี ภิกฺขุ “ตทฺถกนิพฺพุโต”ติ วุจฺจตี.
เวทนาย เตวว ภิกฺขเว ...
สํ.ข. ๑๓/๔๓ อตฺตทีปสฺสูตร

๔. ระดับของนิพพาน

“**สนฺทิฏฺฐิโก นิพฺพานํ** สนฺทิฏฺฐิโก นิพฺพานนุ”ติ อาวุโส วุจฺจติ,
กิตฺตาวตานุ โข อาวุโส สนฺทิฏฺฐิโก นิพฺพานํ วุตฺตํ ภควตา. (พระอุทายี)
อิธาวุโส ภิกฺขุ วิวิจฺเจว กามเหสี ... ปจฺมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ.
เอตฺตาวตานิ โข อาวุโส สนฺทิฏฺฐิโก นิพฺพานํ วุตฺตํ ภควตา **ปริยาเยน** ...
ทุติยํ ฌานํ ... ตติยํ ฌานํ ... จตุตฺถํ ฌานํ ... อากาसानญฺจายตฺนํ ...
วิญฺญานญฺจายตฺนํ ... อากิณฺจญฺจายตฺนํ ... เนวสญฺญานาสญฺจายตฺนํ ...
เอตฺตาวตานิ โข อาวุโส สนฺทิฏฺฐิโก นิพฺพานํ วุตฺตํ ภควตา **ปริยาเยน**
อ.นวก. ๒๓/๔๗ สันทิฏฐิกนิพพานสูตร

๔. ระดับของนิพพาน

ปุณ จปริ อากุโส ภิกขุ สพฺพโส เนวสญฺฆานาสญฺฆายตนํ
สมตฺถิกมฺม สญฺฆาเวทยิตฺตนิโรธํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ,
ปญฺญา ยจฺสุส ทิสฺวา อาสวา ปริกฺชีณา โหนฺติ.

เอตฺตาวตปิ โข อากุโส สนฺทิกฺขิกํ นิพฺพานํ วุตฺตํ ภควตา นิปฺปฺริยาเยน.
(พระอานนท์)

อ.นวก. ๒๓/๔๗ สันติภูจฺจิกนิพฺพานสูตร

๔. ระดับของนิพพาน

[๔๘] “นิพพานํ นิพพานนุ”ติ อารุโธ วุจฺจติ ...

[๔๙] “ปรินิพพานํ ปรินิพพานนุ”ติ อารุโธ วุจฺจติ ...

[๕๐] “ตทงฺคนิพพานํ ตทงฺคนิพพานนุ”ติ อารุโธ วุจฺจติ ...

[๕๑] “ทิกฺขุจฺจมฺมนิพพานํ ทิกฺขุจฺจมฺมนิพพานนุ”ติ อารุโธ วุจฺจติ ...

๔. ระดับของนิพพาน

สมุมาทิฏฐิชา กตเม ปญจ นิโรธา. วิกฺขมฺภนนิโรโธ ตทงฺคนิโรโธ
สมุจฺเจทนนิโรโธ ปฏิปฺปสฺสทฺธินิโรโธ นิสฺสรณนิโรโธ.

วิกฺขมฺภนนิโรโธ จ นีวรณํ ปจฺมชฺฌนํ ภาวยโต,
ตทงฺคนิโรโธ จ ทิฏฺฐิจิตฺตํ นิพฺเพชภากิยํ สมาริ ภาวยโต,
สมุจฺเจทนนิโรโธ จ โลกุตฺตรํ ขยคามิ มคฺคํ ภาวยโต,
ปฏิปฺปสฺสทฺธินิโรโธ จ ผลกฺขณ,
นิสฺสรณนิโรโธ จ อมตา ธาตุ.

... ปญจ วิเวกา, ปญจ วิวาธา, ปญจ โวสุสคฺคา ...

ชฺ.ป. ๓๑/๒๔ มัคคังคนิตฺเทศ

สวัสดีครับ

